

A FRANCIA KÖNYVTÁRI ÉLETBŐL

Összeállította: Molnár Ágnes

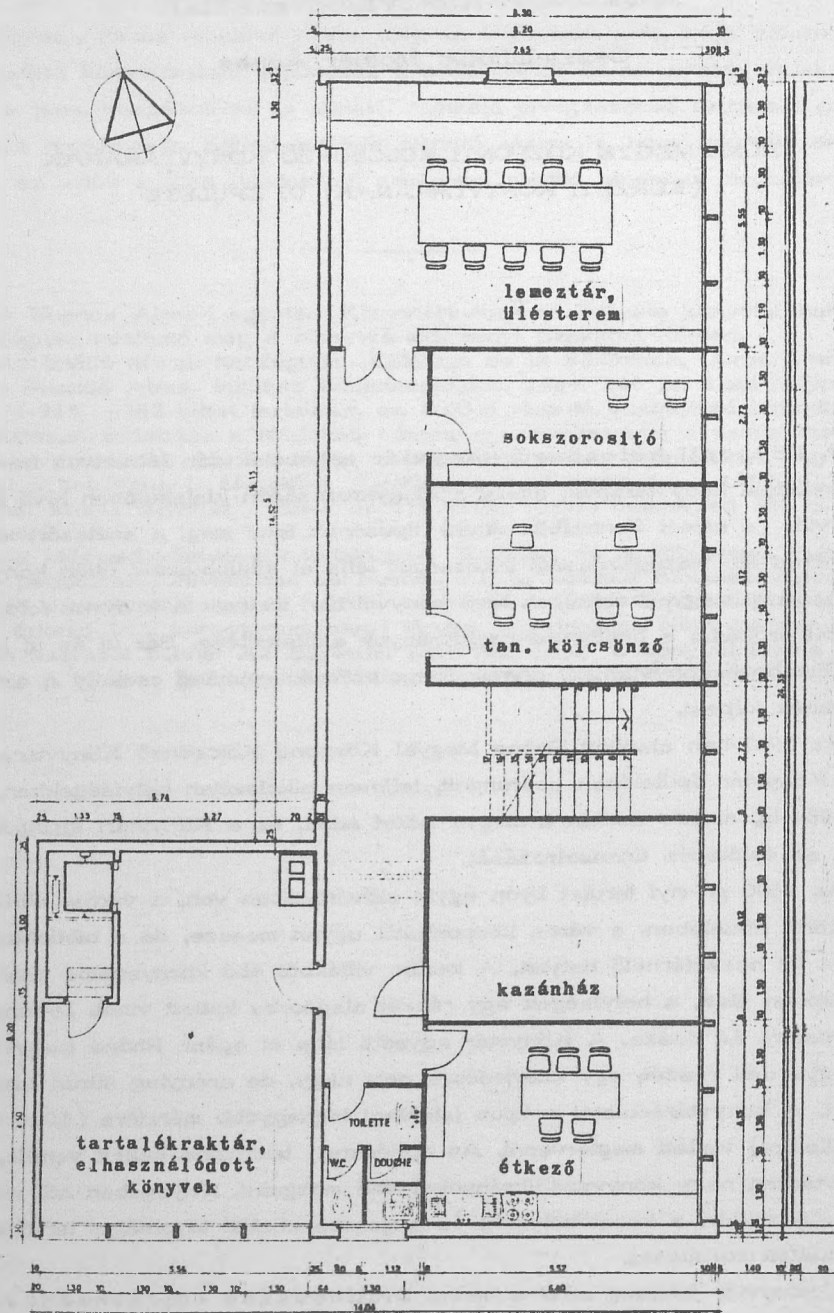
RHÔNE MEGYE KÖZPONTI KÖLCSÖNZŐ KÖNYVTÁRÁNAK (KÖRZETI KÖNYVTÁRÁNAK) ÚJ ÉPÜLETE

A központi kölcsönző könyvtár a háború után létrehívott francia közművelődési könyvtár típus, amely a Magyarországon kialakulóban lévő körzeti könyvtár (a német Zentralbibliothek) típusának felel meg; a szétszórt kis településeken élő mezőgazdasági lakosságot látja el bibliobuszok útján könyvvel. A rendszerint megyeszékhelyen levő könyvtárban történik a könyvek feldolgozása, raktározása, a bibliobusz-szállítmányok előkészítése. Bár új és új körzeti kölcsönző könyvtárakat hívnak létre, számuk aránylag csekély a szükségletekhez képest.

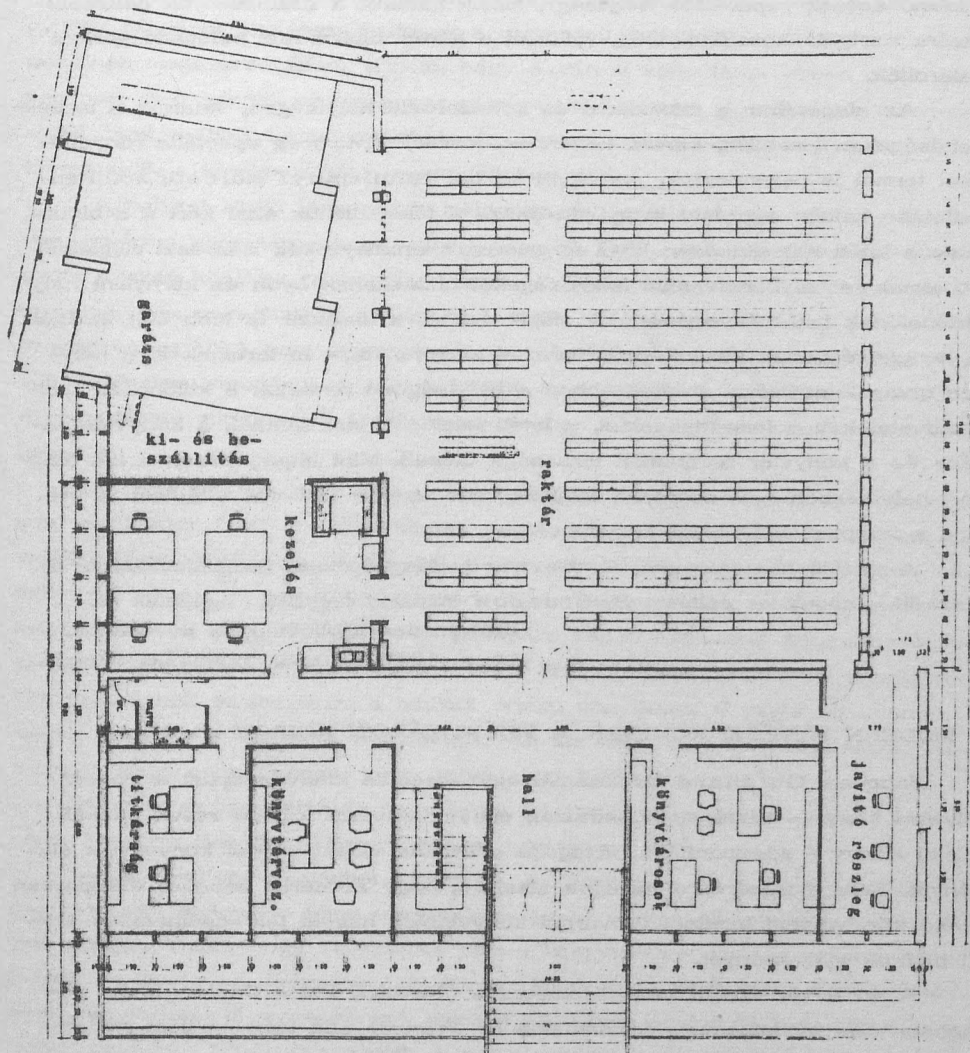
Az 1947-ben alapított Rhône Megyei Központi Kölcsönző Könyvtára Lyoni Városi Könyvtár épületében szorongott, teljesen alkalmatlan helyiségekben, egészen 1964-ig, amikor azután a megye telket adott, és a Könyvtári Igazgatóság vállalta az építkezés finanszírozását.

Az 1500 m²-nyi terület Lyon egyik elővárosában van, a várost körülvevő külső körút közelében, a város központjától ugyan messze, de a bibliobuszok számára jól hozzáférhető helyen. A kertes villákból álló környezetbe csak alacsony épület illett, a helyiségek egy részét alagsorba kellett vinni, Lyonnál 3 megye határa fut össze. A Könyvtár egyedül látja el egész Rhône megyét s Ain megye déli részét, egy kiterjedésre nem nagy, de aránylag sűrűn lakott területet. A könyvtárépületet e típus jelenlegi legnagyobb méretére (1000 m² alapterületűre) kellett megtervezni. Az építésznek tekintetbe kellett vennie, hogy a könyvtárban nagy könyvszállítmányokat kell mozgatni, lényegében női munkakerőkkel. A raktár, a kezelőhelyiség és a garázs közötti távolságot tehát a minimumra kellett korlátozni.

A könyvtár jelenleg mind a három bibliobuszos kölcsönzési rendszert gyakorolja: 1. a fiókos (előre összeállított letéti könyvanyag széthordá-

A Rhône megyei központi kölcsönző könyvtár
(az alagsor alaprajza)

A Rhône megyei központi kölcsönző könyvtár
(a földszint alaprajza)

sát), 2. a polcost (a könyvespolcokkal felszerelt bibliobuszban a letéti felelősök vagy az olvasók maguk válogatnak), 3. a letéti felelősök szabad válogatását a központi raktárban. Az építésznek sikerült biztosítania a lehetőséget a háromféle forgalom minél simább lebonyolítására.

A kétszintes - a földszintes épületből kissé kiemelkedő - raktári tömböt egyik oldalról a szolgálati helyiségek (a könyvtárvezető, a könyvtárosok, a titkárnő szobái, reparációs helyiség), másik oldalról a szállítmányok összeállítására szolgáló kezelőhelyiség, valamint a három bibliobuszt befogadó garázs határolják.

Az alagsorban a fotómásoló és sokszorosító helyiségen, valamint a mellék-helyiségeken (mosdók, káctn, kazánház, lomtár) kívül még speciális rendeltetésű termet is berendeztek. Az egyik az un. tanulmányi kölcsönző. Rendeltetése kettős: egyrészt itt gyűjtik össze a főleg diákok által kért s a bibliobuszos letéti kölcsönzésen kívül forgalmazott tankönyveket, másrészt megfelelő irodalmat és helybenolvasási lehetőségeket biztosítanak Lyon és környéke helytörténetének tanulmányozására. A másik szoba, a lemeztár is több célt szolgál. A hangfelvételeken kívül képzőművészeti könyvanyagot is tartanak itt a helyben olvasók számára, amellet ebben a helyiségben rendezik a különböző összejöveteleket: a lemezhallgatást, a letéti felelősök instruálását, a könyvtári tanács és a könyvtár barátainak társasága üléseit. Mint látjuk, ebben a két alagsori helyiségben nem szorosan feladatkörébe tartozó funkciók ellátását is vállalja a központi kölcsönző könyvtár.

A vezető könyvtároanő, C. Bernard fényképekkel, alaprajzokkal is illusztrált - cikkét az építész, B. Brusson műszaki jegyzetel egészítik ki.
Bulletin des Bibliothèques de France.
12. a. 1967. 9/10.no. 339-343.p. Illusztr.

MODERN MŰVÉSZI KÖNYVEK A VIDÉKI VÁROSI KÖNYVTÁRAKBAN

Jacques Guignard tanulmánya egy speciális kiadványtípus: a modern művészeti könyv - művészeti illusztrációl, esetleg művészeti kötése révén bibliofil értékű könyv - szempontjából vizsgálja a francia vidéki városi könyvtárak állományát. Erre a felmérésre az adott alkalmat, hogy Frédéric Sabatier d'Espéyran kiváló könyvgyűjtő Montpellier városi könyvtárára hagyta felbecsülhetetlen értékű bibliofil gyűjteményét.

A 40 évvel ezelőtt készült áttekintés (Neveux, Pol - Dacier, Émile: Richesses des bibliothèques provinciales de France) alig tesz említést modern művészeti könyvekről. Pedig nehéz elképzelni, hogy az akkori könyvtárosok, az ősrnyomatványok és régi illusztrált könyvek mellett, meg sem említették volna a

sát), 2. a polcost (a könyvespolcokkal felszerelt bibliobuszban a letéti felelősök vagy az olvasók maguk válogatnak), 3. a letéti felelősök szabad válogatását a központi raktárban. Az építésznek sikerült biztosítania a lehetőséget a háromféle forgalom minél simább lebonyolítására.

A kétszintes - a földszintes épületből kissé kiemelkedő - raktári tömböt egyik oldalról a szolgálati helyiségek (a könyvtárvezető, a könyvtárosok, a titkárnő szobái, reparációs helyiség), másik oldalról a szállítmányok összeállítására szolgáló kezelőhelyiség, valamint a három bibliobuszt befogadó garázs határolják.

Az alagsorban a fotomásoló és sokszorosító helyiségen, valamint a mellék-helyiségeken (mosdók, káptn, kazánház, lomtár) kívül még speciális rendeltetési termet is berendeztek. Az egyik az un. tanulmányi kölcsönző. Rendeltetése kettős: egyrészt itt gyűjtik össze a főleg diákok által kért s a bibliobuszos letéti kölcsönzésen kívül forgalmazott tankönyveket, másrészt megfelelő irodalmat és helybenolvasási lehetőségeket biztosítanak Lyon és környéke helytörténetének tanulmányozására. A másik szoba, a lemeztár is több célt szolgál. A hangfelvételeken kívül képzőművészeti könyvanyagot is tartanak itt a helyben olvasók számára, amellet ebben a helyiségben rendezik a különböző összejöveteleket: a lemezhallgatást, a letéti felelősök instrualását, a könyvtári tanács és a könyvtár barátainak társasága üléseit. Mint látjuk, ebben a két alagsori helyiségben nem szorosan feladatkörébe tartozó funkciók ellátását is vállalja a központi kölcsönző könyvtár.

A vezető könyvtárosnő, C. Bernard fényképekkel, alaprajzokkal is illusztrált - cikkét az építész, B. Brusson műszaki jegyzetel egészítik ki.
Bulletin des Bibliothèques de France.
12. a. 1967. 9/10.no. 339-343.p. Illusztr.

MODERN MŰVÉSZI KÖNYVEK A VIDÉKI VÁROSI KÖNYVTÁRAKBAN

Jacques Guignard tanulmánya egy speciális kiadványtípus: a modern művészeti könyv - művészeti illusztrációl, esetleg művészeti kötése révén bibliofil értékű könyv - szempontjából vizsgálja a francia vidéki városi könyvtárak állományát. Erre a felmérésre az adott alkalmat, hogy Frédéric Sabatier d'Espeyran kiváló könyvgyűjtő Montpellier városi könyvtárára hagyta felbecsilhetetlen értékű bibliofil gyűjteményét.

A 40 évvel ezelőtt készült áttekintés (Neveux, Pol - Dacier, Émile: Richesses des bibliothèques provinciales de France) alig tesz említést modern művészeti könyvekről. Pedig nehéz elképzelni, hogy az akkori könyvtárosok, az ősrnyomatványok és régi illusztrált könyvek mellett, meg sem említették volna a

könyvtárakban található modern bibliofil kiadványokat. Valószínűbb, hogy a városi könyvtárak szűkös anyagi keretei nem tették lehetővé e drága művek beszerzését. A XIX. század óta adományok és hagyatékok révén kerültek a könyvtárakba bibliofil értékű könyvek. A tekintélyes nagy bibliofilek között alig akad olyan, aki városa könyvtárára hagyta gyűjteményét. S mivel az amatőr műgyűjtők ráadásul általában óvatosak a művészeti forradalmak, új mozgalmak termékeinek megszerzésében, érthető, hogy a városi könyvtárak ebben a korszakban nem igen jutottak hozzá a kor művészi könyveihez. A nyilvános könyvtárak közül csak a Bibliothèque Nationale és a nagy párizsi könyvtárak kaptak e könyvekből, a kötelespéldány-beszolgáltatás révén.

A helyzet azóta lényegesen megváltozott. Természetesen más gondjuk is van a városi könyvtárosoknak, mint a ritka és drága könyvek beszerzése. Viszont a szép könyvek, a francia nemzet alkotóerejének ezek a reprezentatív termékei, nem maradhatnak az amatőrök szűk körének privilégiuma. Sok európai ország és az USA nagy könyvtárai komoly erőfeszítéseket tesznek megszerzésükre. Minden franciának joga van hozzá, hogy ezeket a könyveket – akárcsak a nagy festők alkotásait a vidéki múzeumokban – saját városában tanulmányozhassa.

Az Országos Könyvtári Igazgatóság megértette ezt, és sok szép könyvet küldött 1951 és 1964 között, meglehetősen szabályos időközökben, a vidéki városi könyvtáraknak. Maguk a könyvtárosok is megtesznek minden tőlük telhetőt a szép könyvek beszerzéséért. Egyes könyvtárak a háborús károk helyreállítására, régi, ritka könyvek pótlására kapott összegből takarékoskodták ki az erre fordítható pénzt. Másutt a helyi bibliofil-társaságban való tagság révén igyekeznek megszerezni a bibliofil értékű könyveket. S végül ott vannak megint csak az adományok, hagyatékok. Az adományozók közt társaságok, múzeumok, magánosok (néhány nagy művész is) találhatóak.

A gyakran igen értékes hagyatékok közt különleges jelentőségu a fent említett, Frédéric Sabatier d'Espeyran-féle gyűjtemény.

A Montpellier-i családból származó, de Párizsban élt Sabatier d'Espeyran mint diplomata sokat utazott, s vagy 20 párizsi bibliofil-társaságnak volt a tagja. Tudta, hogy Montpellier városi könyvtárában sok az értékes régi könyv, de kevés az újabb művészi könyv. Elhatározta tehát, hogy erre a könyvtárra hagyja bibliofil gyűjteményét, amelyet 1927-ben kezdett el kialakítani, s amelyet haláláig (1965) gyarapított. A nagy gondnal összeállított katalógus – F. Mourgue-Moline munkája – hű tükre ennek a tervszerű gyűjtő tevékenységnek, az adományozó eklektikus izlésének, s egyúttal kitünő munkaeszköz is. A 659 tételből álló katalógus középső fejezete regisztrálja a gyűjtemény zomét

kitevő "Modern illusztrált könyvek"-et. Ez a nagy műveltségű bibliofil ismerete és tervszerűen gyűjtötte kora (a XIX. század vége és a XX. század) minden jelentős művészi irányának illusztrációs termékeit, még azokat is, amelyek nem feleltek meg saját, inkább klasszikusnak mondható ízlésének. Igyekezett beszerezni a különleges bibliofil papíron, pompás kötésben készült példányokat, bibliofil sorozatokat. Sok olyan mű megtalálható gyűjteményében, amely a Bibliothèque Nationale-ban sincs meg, vagy legalábbis nem ilyen értékes példányban. Joggal mondta Étienne Dennery, a Bibliothèque Nationale igazgatója, a gyűjtemény Montpellier-i kiállításának megnyitásán, hogy aki ezután a modern művészi könyvet akarja tanulmányozni, annak Montpellier-be kell zárandokolnia.

A szerző úgy látta, hogy ideje felmérni a vidéki városi könyvtárak ilyen jellegű állományát. A Könyvtári Igazgatóság tanácsára kérdőívet küldött szét a kiemelt és az I. kategóriájú könyvtáraknak, tehát lényegében azoknak, amelyeknek zöme a francia forradalom után elkobzott kolostori könyvtárak alapján szerveződött meg és gazdag régi állománnyal rendelkezik. Az igen részletes és precíz válaszok valamennyi adatát természetesen nem sorolhatja fel e tanulmányban. Elvben általában csak olyan könyveket emlit, amelyeket eredeti grafikai eljárással illusztráltak, s amelyekből 350 példánynál több nem készült.

A tanulmány I. hosszabb fejezetében (Az illusztrált könyvek) a cikkíró áttekinté a XIX. század vége (kb. 1880) óta felmerült jelentősebb művészeti, grafikai irányzatokat és képviselőiket, s megemlíti, hogy kiemelkedő alkotásaik mely könyvtárakban vannak meg. A rövidebb II. fejezetben (A kötések) megállapítja, hogy a könyvkötés, ez a jellegzetesen francia művészet, nincs méltón képviselve a vidéki városi könyvtárakban. Amit az illusztrált könyvek beszerzésével kapcsolatban nehézségként említett, fokozottan áll a művészi kötésű könyvekre. A felmérésben mégis sok remek kötésről tud beszámolni, történeti áttekintés keretében. A romantikus kor viszonylag szegényebb kötéstermékei után a művészi kötés fellendülése, a modern kötésművészet megszületése az 1880-as évek tájára tehető. Marius Michel volt az, aki kimondta: a művészi kötésnek alkalmazkodnia kell a könyv szövegéhez. Pierre Legrain, az I. világháború alatt, a végletekig fejlesztette Michel eszméit, Szerinte a kötésnek - bár önmagában is művészi tárgy - egyetlen egységet kell képeznie az egész könyvvel, mégpedig nemcsak a szöveggel, hanem az illusztrációkkal is, mind a kötéshez felhasznált anyagok, mind a dekoráció tekintetében.

Mindezekből kitünik, hogy a szép modern könyvek gazdagon vannak képviselve e könyvtárakban. Másrészt azt is meg kell állapítani, hogy sok olyan könyvtár, amely gazdag régi könyvekben, csaknem teljesen nélkülözi a modern művészi könyveket, de még ahol vannak is ilyen gyűjtemények, azok sem elég-

g e összefüggőek, folyamatosak. A Könyvtári Igazgatóság céltudatos elvek szerint igyekszik szétosztani a szép könyveket, tekintetbe véve a helyi tradici kat is, de elsősorban a hiányos sorozatok kiegészítésére törekszik. Az adományok, hagyatékok az illető bibliofil, amatőr egyéni  lz s t tükrözik. Ezért olyan kivételes jelentőségű Sabatier d'Espeyran gy jtem nye.

Mármost ami magukat a könyvtárosokat illeti,  k többnyire ahhoz az arany-szabályhoz tartják magukat, hogy a "jó" könyv elsősorban jó szöveget jelent. A szép könyvek beszerzésében főként a helyismereti, helytörténeti szempontokat követik: olyan szerzők illusztrált műveit vagy olyan művész által illusztrált könyveket igyekeznek beszerezni, akiknek k z ik van az illető város-hoz (pl. Villon-t Rouenban, Dufyt Nimes-ben és Rouenban, Matisse-t Aix-en-Provence-ban és Nice-ben stb.) De olyan könyvtárosok is akadnak, akik -  g en helyesen - igyekeznek képet adni gyűjteményükben az 1880, de különösen 1930 óta felmerült különböző könyvművészeti irányzatokról, vagy pedig - s ezt sem lehet k rkoztatni - korunk  jlt  könyvművészeti törekvéseiről. Végül egyes könyvtárak igyekeztek beszerezni a k nyvillusztr l s különböző technikai eljárásait (a fametsz st, r zmetsz st, k nyomatot) képviselő műveket, már csak azért is, hogy a Könyvtári Igazgatóság által rájuk bizott k nyvt rosgy kornokok gazdag szemléltető anyagot találjanak.

Gyaraplt  munkájuk a rendelkezésre álló bibliográfiák, referenzkiadv nyok tanulmányozásán alapszik. De ez nem  l g. Időnként felkeresik a nagy p rlzsi könyvkereskedőket, akik egyrészét maguk is publikálnak bibliofil könyveket, m sr sz t árengedményt adnak annak a vidéki könyvkereskedőnek, akinél a könyvtár beszerzéseit lebonyolltathja.

Végül sok vidéki könyvtáros  l azzal a lehetőséggel, hogy könyvtárában helyet biztosltson a Comité National du Livre Fran ais által rendezett ki lllt soknak. A saját művészeti k nyvgy jtem nyel rendelkezt  könyvtárak természetesen maguk is rendeznek ki lllt st. Hasznos ez nemcsak a közönség, hanem a hatóságok nevelése szempontjából is: r ir nyltja figyelm ket a szép könyvek beszerzésének fontosságára.

A cikk végül Pol Neveux-t idézi, a vidéki francia könyvtárak régi állományának gazdagságáról mondott szavait az újabb művészeti könyvekre is kiterjesztve: "Aki ezeket a könyvtárakat nem ismeri, annak nagyon hiányos képe van Franciaországról."

Bulletin des Biblioth ques de France.
12.a. 1967. 12.no. 427-453.p.

AZ OLVASÁS ÉS A FALUSI FIATALOK

Közhely, hogy a fiatalság - különösen a falusi fiatalság - nem olvas. Ezt az összképet csak egyes elszigetelt szondázások és kérdőíves felmérések igazolják. Komoly, átfogó tanulmány nem készült a témáról. A szerző, Georges Jean, aki Mans-ban tanítóképzőintézeti tanár - tanítványai túlnyomórészt faluról származnak - és a "Peuple et Culture" (Nép és kultúra) c. lap munkatársa, saját tapasztalataiból próbál levonni általános következtetéseket.

I. Helyzetkép

Az egyáltalán nem olvasó és a könyvet nem olvasó franciák között a mezőgazdasági dolgozók alkotják a legnépesebb kategóriát. Az "olcsókönyvtár-füzeteket" (livres de poche) olvasó és a középiskolát végzett, könyvolvasó franciák között viszont ez a kategória van leggyengébben képviselve. Az ipari társadalomnak a falusi életet is felforgató hatása csak kihangsúlyozza a földön maradt, saját földjükön dolgozó falusiak alacsony iskolázottsági szintjét és kulturális elszigeteltségét. Mi az oka ennek a helyzetnek?

1. Történeti okok: A könyv kezdetétől fogva urbánus jelenség volt. Az iskolázás és a könyvterjesztés nehézségei, a könyv magas ára mind növelték a falusiak, tanyasiak elmaradottságát. A kolportázs-irodalom is legfeljebb a kisebb városokba, mezővárosokba jutott el, falura alig, a sok kis elszórt tanyai településre soha. Az analfabétizmus eltűnése sem segített a helyzeten. Manapság az általános iskolából kikerülő 14-16 éves falusi fiatalok valóssággá dekulturálódnak, és 20 éves korukra eljutnak a másodlagos analfabétizmus állapotába.

2. A falusi életmódra visszavezethető okok: A kis magángazdaságokban (különösen Nyugat- és Közép-Franciaországban) a kemény munka alig hagy szabadidőt az olvasásra. A városba kerülő fiatalok, akik meg sem ismerték az olvasás örömeit, az olvasásra fordított szabadidőt elveszítettnek tekintik.

3. A tömegkommunikációs eszközökre ("mass media") visszavezethető okok: A falusiak úgyszólván átmenet nélkül estek - teljes kulturális elszigeteltségükből - a rádió s különösen a televízió bukkoréba. Kritikai érzékük nem fejlődhetett ki, igényesség nélküli "élvezői" a TV-nek. A faura is lekérülő, nagy példányszámban megjelenő "botrány"-lapok, selejtesszerű érzélgős hetilapok is a könyvek olvasása ellen hatnak. Érdekes volna azt is tanulmány tárgyává tenni, milyen hatással van a motorizálódás a falusi fiatalokra. A vasútnaponként motorbiciklijükkel parádézó fiatal fiúk számára a csendes olvasás egészen anakronisztikus szórakozásnak tűnhet.

II. A serdülőkorú falusi fiatal és az olvasás

Pszichológusok fejtegetik, hogy a serdülőkor olvasás szempontjából a legkedvezőbb életkor. Tételük igazolására azonban nem a falusi serdülők életéből hoznak fel példákat. A családi földeken vagy egy-egy kisparosnál, falusi kisüzemben dolgozó serdülők élete brutálisan nehéz. Sem szabadidő, sem jó könyv nem áll rendelkezésükre. Pedig itt még többre is lenne szükség: tanácsadásra az olvasmány kiválasztásában. A még iskolába járó, különféle mezőgazdasági iskolákban, továbbképző tanfolyamokon tanuló fiatalokúak kedvét pedig esetleg örökre elveszi az olvasástól a rendszerint könyvrészletekből álló olvasmányok kötelező jellege.

Hogyan jutnak egyáltalán könyvekhez?

A lányok szívesebben az iskolai könyvtárból kölcsönöznek (ha van ilyen), a fiúk inkább egymástól. Szeretnének előre tudni valamit a könyv tartalmáról. Legtöbbjüknek fogalma sincs róla, hogy az iskolai könyvtáron kívül más könyvtár is van a világon. Majdnem egyáltalán nem vásárolnak könyvet (még zsebkönyvet sem).

Olvasmányaik jellege:

a/ Hetilapok. A lányok több hetilapot olvasnak, mint a fiúk. Bizonyos hetilapok kitiltása egyes iskolákból vonzóvá teszi titkos olvasásukat, különösen a bentlakó lányok körében.

b/ Könyvek. 14-17 éves, faluról származó tanulók körében végzett felmérésekből, szondázásokból megállapítható, hogy a fiúk a detektivregényeket, a lányok a kalandregényeket részesítik előnyben.

A költészet és a művészeti könyv csaknem teljesen hiányzik olvasmányaik közül. A fantasztikus regények nem népszerűek, Verne-t - a szovjet fiatalokkal ellentétben - alig olvassák. Mind a fiúk, mind a lányok szívesen olvasnak szindarabokat, valamint a barkácsolással foglalkozó könyveket. Az olvasási színvonal - mind minőség, mind mennyiség tekintetében - összefügg az oktatás színvonalával.

III. Mi a teendő?

1. Az iskolában

Az elemi iskola adja az alapot, minden ettől függ. Megtanulni olvasni: e kifejezésnek kettős értelme van. A másodikról - megszeretni az olvasást - gyakran megfelelnek. A válogatott szövegek hangos recitálásának pusztító

hatása, az iskolai könyvtárak többségének szegényessége nem mozdítja elő az iskolás gyermekek olvasási kedvét. Az iskolai könyvtárak modernizálása, e könyvtárak szervezett látogatása mellett sürgős szükség van az anyanyelvi órákon a modern pedagógiai módszerek alkalmazására: a szóbeli kifejezőkészség fejlesztésére, szabadon választott témák kidolgozására, iskolai nyomda berendezésére, a csendes olvasás megszerettetésére, teljes művek elolvastatására.

A középiskolában lényegében ugyanaz a probléma. A sok szövegelemzés az órákon elveszi a serdülők kedvét a csendes, magáért az olvasás örömeért való olvasástól. Néhány figyelemre méltó kivételtől eltekintve a középiskolai könyvtárak helyzete is katasztrofális, különösen vidéken.

Az olvasásra nevelést két szinten kell megoldani: a tulajdonképpeni oktatás keretében és az iskolán kívül.

A/ Olvasásra nevelés az oktatás keretében

A magános, csendes olvasás megszerettetése nem mentesíti a pedagógust egy alapvető kötelezettségtől: a tanulók szóbeli és írásbeli kifejező készségének fejlesztésétől, hibáik kijavításától, a nyelv törvényeinek a megismertetésétől.

A szerző kifejtli azokat a pedagógiai módszereket, amelyekkel maga is sikerrel kísérletezett a tanulók olvasásra nevelésében.

a/ Programok rendezése különböző témákról (pl. egy-egy nevezetes irodalmi hősről: Hamlet, Don Quijote stb.). A programot könnyű úgy megszervezni, hogy a tanulók kénytelenek legyenek egész műveket elolvasni. A kényszerből hamarosan élvezet lesz.

b/ Felolvasó klubok. A tanár vagy a tanuló által felolvasott olvasmányrészletről gondosan előkészített vitát szervezünk, oly módon, hogy az felkeltse a kedvet az egész mű elolvasására.

c/ Könyvbeszámolók, vitákkal. Kiosztunk 1-1 könyvet néhány tanulónak. Az olvasás idejére felmentjük őket más munkáktól. Majd nyilvános vitát rendezünk, esetleg per formájában, amelyben két párt áll egymással szemben.

d/ Montázs egy-egy témáról. Lehet ez szövegmontázs, fotomontázs, audiovizuális montázs stb.

e/ Egyéni olvasókartoték. A tanuló - nem kötelező jelleggel - kartont készít az elolvasott műről, előre megadott rovatok keretében (címléírási adatok, a könyv tartalmának összefoglalása, egyéni impressziók, a szerzőre vonatkozó adatok, bibliográfia stb.). Az így készült lapokból idővel referenz-kartoték épül fel, amelyet kitünően fel lehet használni a könyvtárban is. A szerző a legjobb tapasztalatokat szerezte ezzel a technikával kapcsolatban.

f/ Kláallítások évfordulók, egy-egy író halála, irodalmi díjkiosztás stb. alkalmából. Egy kis találékonysággal jól felhasználhatók erre a célra a képes hetilapok illusztrációi.

Végül, anélkül, hogy teljesen lemondanánk a válogatott szöveggyűjteményekről, érdemes az "olcsókönyvtár-füzeteket" is felhasználni az olvasásra nevelésben. Előnyük, hogy teljes műveket adnak, olcsón. Célszerű havonta kifüggeszteni az újonnan megjelent füzetek jegyzékét.

B/ Olvasásra nevelés az iskolán kívül

Az iskolának - különösen falun - az eleven olvasás tüzhelyévé kell válnia. Az ideális az lenne, ha minden iskolában olyan könyvtár működne, amely valóban megérdemli a könyvtár nevet. Innen kellene kiindulnia az akár zenei, akár irodalmi stb. jellegű klubéletnek. A tanulókat érdemes és könnyű ránevelni saját iskolai könyvtárunk adminisztrálására. Saját kötetzeti műhelyük berendezése s az abban végzett munka növeli a könyv mint tárgy értékelését, megbecsülését. Végül eleven kapcsolatot kell kiépíteni az iskolai könyvtár és a közművelődési könyvtár között.

2. Az olvasás az iskola elvégzése után

E probléma része a falu kulturális fejlődése általános problémáinak. Művelődési házakat kell építeni és ezeket jó könyvtárakkal felszerelni. Ezenkívül a gyermek- és ifjúsági könyvtárak fejlesztésére tett új és figyelemre méltó erőfeszítéseket ki kell terjeszteni a falusi körzetekre is. Egyidejűleg intenzív propagandamunkát kell kezdeni, hogy a fiatalok valóban látogassák a könyvtárakat.

Folytatni kell - összehangoltan - az ifjúság olvasására vonatkozó komoly szociológiai felméréseket. A felmérések új formái (a bennük való aktív részvétel) bevonják a fiatalokat a kutatásba, felfedik az új szükségleteket igényeket.

Kapcsolatot kell létesíteni írók és ifjú olvasók között. Ebben az újító szellemű, dinamikus könyvkereskedéseket is érdekeltté kell tenni.

Fokozni kell a regionális rádió- és TV-állomások könyvpropaganda-tevékenységét.

Minden nevelő, propagandista, ifjúsági felelős segítse a közművelődési könyvtárak, bibliobuszok erőfeszítéseit.

A cikkíró végül megjegyzi: a tények erejénél fogva eljutott oda, hogy a falusi ifjúság olvasásának problémáit az ifjúság olvasási problémáinak általánosabb keretében szemlélje. Eljött az ideje, hogy az olvasás területén megvalósítsuk a permanens nevelést, amiről ma olyan sok szó esik.

A francia Országos Könyvtárosképző Főiskola (École Nationale Supérieure de Bibliothécaires) felsőfokú könyvtárosi oklevelének elnyeréséhez az 1967. jún. 19. és júl. 11. között tartott vizsgákon a jelölteknek a következő írásbeli tételeket kellett kidolgozniuk (a zárójelben feltüntetett idő alatt):

A könyv és a könyvkiadás története tárgykörből (4 óra): Ma már szinte közhely azt kérdezni, milyen jövő vár az írásos kultúrára. Mielőtt a jelenlegi helyzetet elemeznék s levonná következtetéseit, mutassa be, hogyan alkalmazkodott az írásos kultúra a XV-XVI. században, majd a XIX. században a kor új gazdasági, társadalmi és intellektuális viszonyaihoz.

N.B.: Kérjük, hogy a jelöltek dolgozatukat számadatokkal és precíz példákkal illusztrálják.

A bibliográfia tárgykörből (4 óra):

Franciaországnak nincs retrospektív nemzeti bibliográfiája 1700 előtti nyomtatványairól. Van azonban sok olyan mű, amelyben kisebb-nagyobb összeállításokat találunk a régi francia könyvekről. Számot vetve azzal, ami ezen a téren itthon és külföldön rendelkezésre áll a régi francia könyvtérítés regisztrálására, hogyan és milyen formában gondolja megvalósíthatónak ezt a munkát, az 1700 előtti francia könyvek retrospektív bibliográfiájának előkészítését?

A könyvtártudomány tárgykörből (5 óra):

Két tétel között lehetett választani:

1. Az olvasó és az általa keresett, a könyvtárban őrzött dokumentum között egy sereg könyvtártechnikai művelet áll. Az olvasó szemszögéből nézve, de szakmai ismeretei birtokában, úgy találja-e, hogy e műveletek a maguk összességében elősegítik a dokumentum egyszerű, gyors, hatékony és racionális keresését?

2. Milyen legyen a közművelődési könyvtárban a szó legtágabb értelmében vett kulturális nevelő- és propagandamunka?

Bulletin des Bibliothèques de France. 12.a. 1967. 9/10.no.345-346.p.

Az Országos Könyvtárosképző Főiskola Tankönyvtárának (Bibliothèque d'Application de l'École Nationale Supérieure de Bibliothécaires) felépítése céljából egy 1967. aug. 27-i rendelettel véglegesen az Oktatásügyi Minisztériumnak engedtek át az Essone melletti Massy-ban (Seine-et-Oise megye) egy 1237 m² területű telket.

Bulletin des Bibliothèques de France. 12.a. 1967. 9/10.no. 347.p.

A Levéltárosi Főiskola (École de Chartes) mint felsőoktatási intézmény adminisztratív és pénzügyi szervezetét egy 1967. aug. 23-án kelt rendelet pontosan szabályozza. A Bibliothèque Nationale és a Könyvtári Igazgatóság vezetője hivatalból tagja az igazgatótanácsnak.

Bulletin des Bibliothèques de France. 12.a. 1967. 9/10.no.349-350.p.

A Részben vagy Egészen Francia Nyelvű Egyetemek Egyesülete (Association des Universités Partiellement ou Entièrement de Langue Française - AUPELF) tanfolyama.

A francia Könyvtári Igazgatóság (Direction des Bibliothèques et de la Lecture Publique) az AUPELF felkérésére 1967. okt. 9-nov. 3. között tanfolyamot rendezett, amelyen 15 egyetem összesen 24 fiatal könyvtárosa vett részt a következő országokból: Belgium, Burundi, Haiti, Kamerun, Kanada, Katanga, Kongó, Madagaszkár, Svájc, Szenegál és Tunisz.

A tanfolyam a lyoni egyetemi könyvtárban volt, s első három hetének programja szorosan a könyvtár életéhez kapcsolódott. Délelőttönként rövid elméleti előadás hangzott el, amit vita követett. Délutánonként a Könyvtár különböző osz-

tályainak munkájával (gyarapítás, katalogizálás, osztályozás, csere, könyvtárközi kölcsönzés) ismerkedtek a résztvevők. Alkalmuk nyílt az egyetemi könyvtár mellett Lyon közművelődési könyvtárainak (a városi könyvtárnak és fiókjainak, bibliobuszainak), valamint Rhône megye központi kölcsönző könyvtárának és a Lyonban székelő Nyomdászattörténeti Múzeumnak a megismerésére is.

A negyedik hetet Párizsban töltötték a tanfolyam résztvevői. Meghallgatták Jean Bleton előadását a Könyvtári Igazgatóság egyetemi könyvtárépítési programjáról, s kerekasztal-megbeszélésen vettek részt az Országos Könyvtárosképző Főiskola hallgatóival. Meglátogatták ezenkívül a következő intézményeket: Bibliothèque Nationale, Országos Tudományos Kutatási Központ (Centre National de la Recherche Scientifique) Dokumentációs Központja, Francia Olajkutatási Intézet (Institut Français du Pétrole), Természettudományi Múzeum Könyvtára (Bibliothèque du Muséum d'Historie Naturelle), Országos Államtudományi Alapítvány (Fondation Nationale des Sciences Politiques). A Lyonban és Párizsban adott fogadások végül nyújtottak a résztvevőknek, hogy ismeretséget kössenek francia könyvtárosokkal.

Bulletin des Bibliothèques de France. 12.a. 1967. 12.no.456.p.

Szajna megye kommunális könyvtárainak statisztikai adatait közli Párizs város hivatalos lapja (Bulletin Municipal Officiel de la Ville de Paris), 1967. júl. 2-4-i számában. 1966-ban összesen 2 509 741 művet kölcsönöztek ki, 173 680 művel többet mint 1965-ben. A kölcsönzések számának növekedése nagyrészt a könyv- és folyóiratbeszerzés jelentős növekedésének köszönhető, ez viszont annak, hogy a városi hatóságok jelentősen növelték a könyvbeszerzési kereteket. Ugyancsak komoly erőfeszítéseket tettek a hatóságok a városi könyvtárak helyiségviszonyainak megjavítására és a berendezés modernizálására. Több új bibliobuszt is üzembe helyeztek, új gyermekkönyvtárakat nyitottak meg.

Bulletin des Bibliothèques de France. 12.a. 1967. 12.no. 458-459.p.

Kanada nagyobb könyvajándékot küld 6 francia könyvtárnak, a Franciaország és Kanada közötti kulturális csereegyezmény keretében. A könyveket a különböző ismeretágakat képviselő legjobb kanadai kiadványokból állították össze. Egy-egy ajándékküldemény körülbelül 1000 műből áll. Az első gyűjteményt a párizsi Bibliothèque Nationale-nak adták át. A továbbiakat a következő vidéki egyetemi könyvtárak kapják: Aix-Marseille, Caen, Lyon, Poitiers, Toulouse.

Bulletin des Bibliothèques de France. 12.a. 1967. 12.no. 461.p.